

суду [6, ст. 136]. Щодо цивільного права, то при відмові особи від добровільного відшкодування збитків, стягнення провадиться тільки через суд.

7. Наступною відмінністю матеріальної відповідальності від цивільно-правової є те, що відповідно до загальної теорії цивільного права відшкодування шкоди може здійснюватися в натурі (передання речі того ж роду та тієї ж якості, пошкодження пошкодженої речі тощо) або шляхом грошового відшкодування збитків. Для матеріальної відповідальності поліцейських в даному питанні встановлені деякі обмеження з урахуванням специфіки заподіяної шкоди. Так, згідно зі ст. 6 Положення про матеріальну відповідальність військовослужбовців за шкоду, заподіяну державі, відшкодування шкоди натуральним рівноцінним майном не допускається в разі втрати чи пошкодження зброї, боєприпасів, спеціальної техніки тощо, які не можуть перебувати у громадян [4].

8. Цивільно-правові стягнення накладаються і за порушення особистих немайнових прав, які полягають у приниженні честі, гідності, ділової репутації особи. А відповідно до Положення про матеріальну відповідальність військовослужбовців за шкоду, заподіяну державі «відшкодуванням підлягає пряма дійсна шкода, заподіяна розкраданням, пошкодженням, втратою чи незаконним використанням військового майна, погіршенням або зниженням його цінності, що спричинило додаткові витрати для військових частин, установ, організацій, підприємств та військово-навчальних закладів ... для відновлення, придбання майна чи інших матеріальних цінностей або надлишкові виплати» [4, ст. 2].

Отже, матеріальна відповідальність поліцейських – це самостійний вид їх юридичної відповідальності з притаманними їй особливостями, що відрізняється від майнової цивільно-правової відповідальності та потребує окремого закріплення та нормативно-правового урегулювання.

Список бібліографічних посилань

1. Про Національну поліцію : закон України від 02.07.2015 № 580-VIII. *Відомості Верховної Ради України*. 2015. № 40–41. Ст. 379.
2. Загальна теорія держави і права : підручник / М. В. Цвік, О. В. Петришин, Л. В. Авраменко та ін. ; за ред. М. В. Цвіка, О. В. Петришина. Харків : Право, 2009. 584 с.
3. Цивільний кодекс України : закон України від 16.01.2003 № 435-IV. *Відомості Верховної Ради України*. 2003. № 40–44. Ст. 356.
4. Положення про матеріальну відповідальність військовослужбовців за шкоду, заподіяну державі : затв. постановою Верховної Ради України від 23.06.1995 № 243/95-ВР. *Відомості Верховної Ради України*. 1995. № 25. Ст. 193.
5. Про затвердження Переліку військового майна, нестача або розкрадання якого відшкодовується винними особами у кратному співвідношенні до його вартості : постанова Кабінету Міністрів України від 02.11.1995 № 880 // База даних «Законодавство України» / Верховна Рада України. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/880-95-п> (дата звернення: 15.03.2019).
6. Кодекс законів про працю України : закон УРСР від 10.12.1971 № 322-VIII. *Відомості Верховної Ради УРСР*. 1971. Дод. до № 50. Ст. 375.

Одержано 19.03.2019

УДК 355.357

Тетяна Леонідівна СИРОЇД,

*доктор юридичних наук, професор,
завідувач кафедри міжнародного і європейського права
юридичного факультету
Харківського національного університету імені В. Н. Каразіна*

ДОТРИМАННЯ ГЕНДЕРНОЇ РІВНОСТІ В ДІЯЛЬНОСТІ ПОЛІЦЕЙСЬКИХ СИЛ ООН

Характерною особливістю країн, в яких вирують конфлікти, і країн, що знаходяться на постконфліктному етапі, найчастіше є розвал державної системи охорони правопорядку і серйозні проблеми в галузі забезпечення безпеки та захисту прав людини, що веде до підризу довіри населення до сектору безпеки. Місія поліції ООН на території означених країн полягає у сприянні відновленню довіри населення до поліцейської служби приймаючої держави і до структур, що

забезпечують верховенство права в цілому (п. 1) [1]. Кожен день поліція ООН захищає цивільних осіб від заподіяння шкоди, допомагає забезпечити безпеку під час проведення виборів, розслідує справи, пов'язані із сексуальним і гендерним насильством, або веде боротьбу з транснаціональною організованою злочинністю і воєнним екстремізмом разом із колегами з приймаючих держав.

ООН розгортає поліцейські підрозділи для участі в миротворчих операціях з 1960-х років. Найпершою місією ООН, в якій була задіяна поліція ООН, стала Операція ООН в Конго, коли було розгорнуто контингент у складі 30 співробітників поліції з Гани на підставі резолюції 143 (1960) Ради Безпеки.

Переважна більшість співробітників поліції ООН входить до складу поліцейських компонентів, що діють у межах операцій ООН на користь миру. Спеціальні кадри направляються також для служби поза місіями – в системі Глобального координаційного центру з питань поліції, судових органів і пенітенціарних установ, як елементів забезпечення верховенства права у постконфліктних та інших кризових ситуаціях.

Поліція ООН також включає Відділ поліції Департаменту операцій з підтримання миру з його підрозділами в Нью-Йорку, який залучає висококваліфікованих співробітників поліції з держав-членів ООН на службу у складі миротворчих місій ООН в усьому світі і Постійний поліцейський компонент швидкого розгортання (розташований у м. Бриндізі, Італія), що надає ресурси початкового етапу і технічну допомогу польовим місіям, а також суб'єктам, не пов'язаним з місіями (п. 12) [2].

Співробітники поліції ООН діють на підставі прийнятих резолюцій Ради Безпеки, які санкціонують їх направлення на службу в миротворчі операції для виконання передбачених мандатом завдань з охорони правопорядку. Вони складаються зі сформованих поліцейських підрозділів (станом на 2019 р. – 66 відсотків) і окремих співробітників поліції (станом на 2019 р. – 34 відсотки), що включають спеціальні групи та найнятих за контрактом поліцейських і цивільних експертів [3].

ООН, дотримуючись принципу гендерної рівності, закріпленому Статутом (п. 2. Преамбули), не встановлює жодних обмежень щодо права чоловіків і жінок брати участь у будь-якій якості і на рівних умовах в її головних та допоміжних органах (ст. 8) [4]; заохочує представлення в поліцейському контингенті представників жіночої статі, про що свідчать положення резолюції 2242 (2015) Ради Безпеки, яка доручила ООН подвоїти число жінок-поліцейських до 2020 року [5].

Прийняття відповідних актів на рівні ООН сприяє направленню жінок до складу нецивільних компонентів країнами, які надають військові та поліцейські контингенти, і забезпечує повноцінну участь жінок у миротворчих операціях. Жінки-поліцейські служать прикладом дотримання гендерної рівності, спонукаючи жінок і дівчаток відстоювати свої права і поступати на службу до правоохоронних органів. Крім того, жінки-поліцейські вселяють жінкам і дітям більше почуття захищеності і допомагають місцевим жінкам звертатися до правоохоронних органів і отримувати від них підтримку.

Служба в поліції, яка представляє інтереси населення, допомагає відновити авторитет і довіру до поліції, особливо серед жінок та дітей, під час її реформування, реорганізації та відновлення. Охорона порядку, яка здійснюється з урахуванням гендерних проблем, підвищує оперативну ефективність роботи поліції ООН. Це приносить користь національним поліцейським службам і вони стають більш уважними до всього населення, з огляду на досвід і думки жінок та чоловіків при розробці, здійсненні, моніторингу й оцінці законодавства, політики і програм, що стосуються роботи поліції.

Участь жінок-поліцейських має величезне значення для всього спектру діяльності поліції ООН, зокрема, в галузі зміцнення верховенства права, агентурної роботи, планування, здійснення керівництва, проведення розслідувань, забезпечення громадського порядку, зміцнення потенціалу поліції приймаючої держави, охорони порядку на муніципальному рівні, інформування населення про гендерні проблеми і роботу з громадами.

Крім того, жінки-поліцейські допомагають ООН розслідувати випадки сексуальної експлуатації та наруги і вживати відповідних заходів.

Поліція ООН докладает багато зусиль задля того, щоб повернути до роботи більше жінок-поліцейських. Так, у серпні 2009 року ООН почала реалізацію ініціативи «Глобальні зусилля» і з тих пір взаємодіє з державами-членами та їх поліцейськими службами з метою збільшення числа жінок-поліцейських у складі операцій поліції ООН в усьому світі. В межах ініціативи «Глобальні зусилля» ООН закликає держави-члени: ввести практику встановлення такої частки жінок-

поліцейських, що направляються ними, яка відповідала б співвідношенню між статтями в їх національній поліцейській службі; переглянути їхні вимоги і процедури підбору кадрів для міжнародного розгортання з тим, щоб жінки-кандидати не стикалися з обмеженнями при подачі заяв; розглянути питання про стимулювання співробітників, які служать у місіях з підтримання миру.

Крім того, на основі тісної взаємодії з державами-членами була розроблена, профінансована і виконана спеціальна програма підготовки, спрямована на збільшення числа жінок-поліцейських, придатних для направлення на роботу в поліцію ООН. Паралельно держави-члени докладали зусилля для направлення більшої кількості жінок-поліцейських у відповідь на потреби операцій з підтримання миру. В результаті кількість жінок-поліцейських зросла з приблизно 900 в 2009 році до 1230 поліцейських у 2017 році [3], а статистичні дані 2019 року підтверджують і подальший зріст кількості жінок у складі поліцейського контингенту миротворчих сил [6].

Відділ поліції в Центральних закладах ООН також дотримується цілісного і стандартного підходу до забезпечення гендерної рівності, включаючи приклади найбільш успішної практики і стандарти в стратегії, керівні принципи і стандартні оперативні процедури ООН, що стосуються поліції, на основі Стратегічних керівних принципів миротворчої діяльності з використанням міжнародних поліцейських сил, виданого Департаментом миротворчих операцій /Департаментом оперативної підтримки (далі – ДМО/ ДОП) документа «Політика в галузі гендерної рівності в операціях Організації Об'єднаних Націй з підтримання миру» (2010 р.) і прийнятої ДМО / ДОП Перспективної гендерної стратегії (2014–2018 рр.).

У 2015 році було прийнято Керівництво з гендерних питань для поліції ООН – це навчальний пакет кращих практик для включення гендерних питань щодо діяльності поліції в операціях з підтримки миру. Пакет складається з трьох модулів. Перший модуль – це питання зміцнення потенціалу офіцерів з питань гендерної інтеграції. Другий модуль стосується розбудови спроможності поліції держави перебування щодо сприяння гендерній рівності. Третій модуль стосується розбудови спроможності поліції держави перебування щодо запобігання та розслідування сексуального і гендерного насильства [7].

Для того щоб підвищити ефективність заходів у цій галузі, отримати необхідні додаткові бюджетні кошти і підвищити рівень інформованості про самовіддану роботу жінок-поліцейських у складі миротворчих місій, поліція ООН і Міжнародна асоціація жінок-поліцейських (започаткована в 1915 році в Лос-Анджелесі, штат Каліфорнія), проводять кілька заходів, такі як діалог з країнами, що надають поліцейські контингенти, контакти з асоціаціями жінок-поліцейських і інформаційні кампанії. Крім того, задля заохочення участі жінок у миротворчих поліцейських місіях, ООН з 2011 року ООН присуджує жінкам міжнародну премію ООН за миротворчу діяльність, яка вручається на конференції Міжнародної асоціації жінок-поліцейських. Ця премія присуджується за видатні заслуги жінки-поліцейського, яка працює у складі миротворчої операції ООН.

Виходячи з вищезначеного необхідно констатувати, що ООН у своїй діяльності слідує нормі, закріпленій її Статутом, щодо дотримання гендерної рівності при формуванні складу співробітників її головних і допоміжних органів, про що свідчать зусилля Організації щодо нарощування присутності жінок-поліцейських у миротворчих місіях. Крім того, акцентуючи увагу на позитивному досвіді діяльності жінок у миротворчих місіях, Організація сприяє актуалізації гендерного фактора у формуванні складу національних поліцейських служб її держав-членів.

Список бібліографічних посилань

1. Полиция Организации Объединенных Наций: доклад Генерального секретаря // Организация Объединенных Наций : офиц. сайт. URL: <https://undocs.org/ru/A/66/615> (дата звернення: 12.03.2019).
2. Report of the Secretary-General on United Nations policing. URL: http://www.un.org/en/ga/search/view_doc.asp?symbol=S/2016/952 (дата звернення: 12.03.2019).
3. UN Police. URL: <https://peacekeeping.un.org/en/un-police> (дата звернення: 10.03.2019).
4. Устав ООН // Организация Объединенных Наций : офиц. сайт. URL: <https://www.un.org/ru/charter-united-nations/index.html> (дата звернення: 12.03.2019).
5. Резолюция Совета Безопасности ООН 2431 от 30 июля 2018 года. URL: [https://undocs.org/ru/S/RES/2431\(2018\)](https://undocs.org/ru/S/RES/2431(2018)) (дата звернення: 10.03.2019).
6. Gender. URL: <https://peacekeeping.un.org/ru/gender> (дата звернення: 10.03.2019).
7. United Nations police gender. Toolkit. Standardised Best Practices on Gender Mainstreaming in Peacekeeping. URL: <http://repository.un.org/bitstream/handle/11176/387374/United%20Nations%20Police%20Gender%20Toolkit%20Handbook.pdf> (дата звернення: 10.03.2019).

Одержано 15.03.2019